

Rašeliništní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Helodium blandowii (plstnatec rašelinný)

Helodium blandowii (NPR Ruda). Foto: J. Bradáčová.

Statný mech tvořící pravidelně 1× zpeřené lodyžky. Lodyžky i větve jsou hustě porostlé dlouhým vlášením (parafyliemi). Druh lze zaměnit za druhy rodu *Palustriella*, které však mají alespoň mírně jednostranně zahnuté špičky lodyžky a větví. *Helodium blandowii* roste na rašeliništích a slatiništích s mírně kyselou až neutrální reakcí, vzácně jej lze najít i v kyselejších biotopech. Je schopen přežívat i v navazujících sukcesních stádiích keřových vrbin či mokřadních olšin.

Kategorie ohrožení (EN / rCR)

Helodium blandowii nebyl nikdy hojný ani v České republice, ani na Českomoravské vrchovině. **Většina jeho historických lokalit bohužel zanikla.** Na Českomoravské vrchovině se nachází dvě populace druhu.

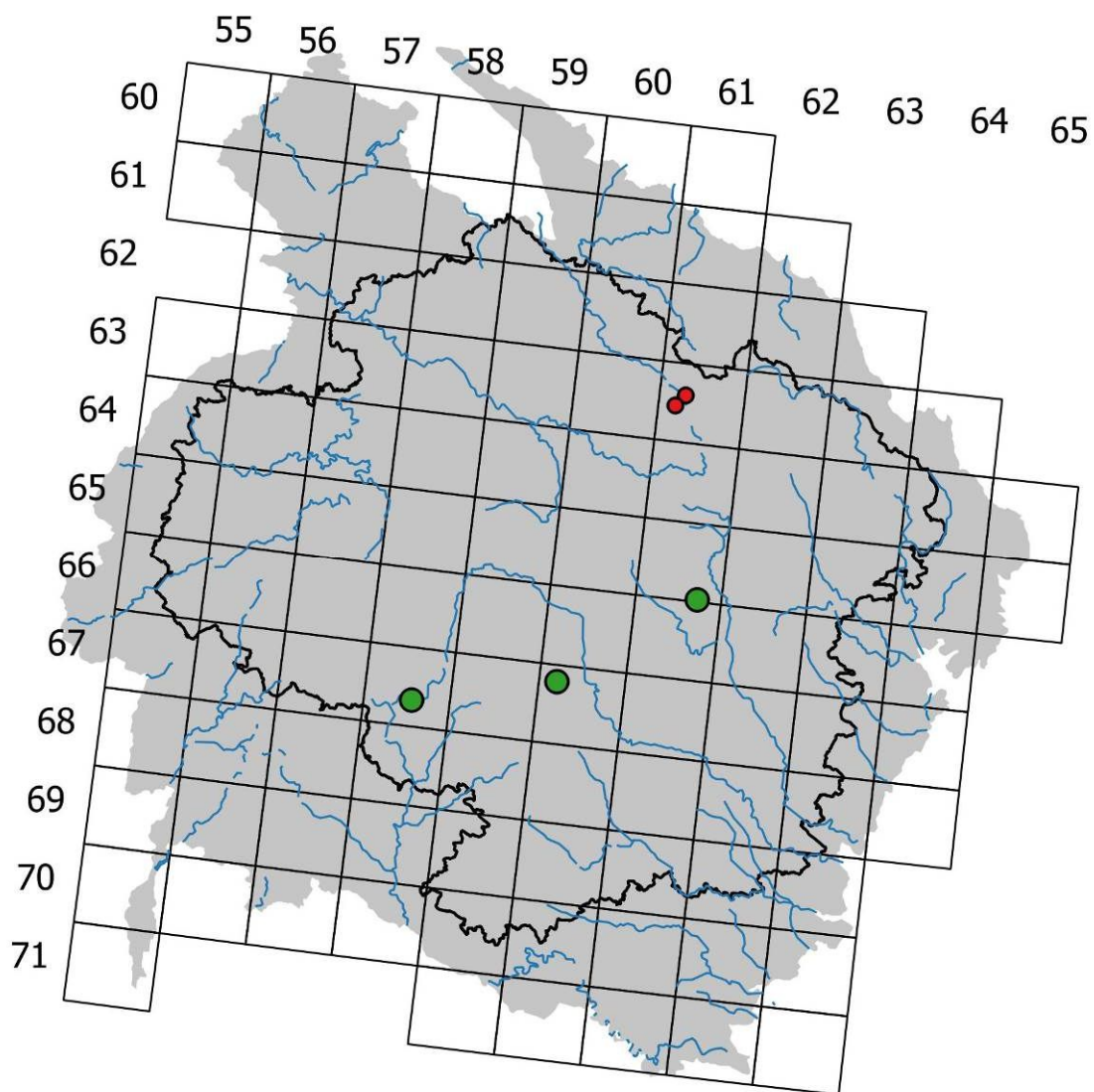
Porost *Helodium blandowii* na lokalitě Urbánkův palouk, prsty ukazují na jednotlivé lodyžky druhu a jeho sporofyt. Foto: E. Holá.

Rozšíření

Recentně je známo 6 lokalit druhu v ČR, dvě se nacházejí **na území Českomoravské vrchoviny**. Jedná se o **PP Urbánkův palouk** na Třebíčsku, kde přežívá několik posledních desítek lodyžek. Druhou lokalitou je **luční rašeliniště pod rybníkem Vrkoč** nedaleko obce Netín, populace je veliká 1 m² a byla objevena v roce 2016. Ještě v roce 2002 byl druh zaznamenán **na rašeliništi Bažantka**, od té doby byla tato lokalita navštívena již mnohokrát a druh se zde nikomu ověřit nepodařilo. Další 2 historické lokality leží v oblasti Žďárských vrchů – v 50. letech minulého století byl druh sbírán na Radostínském rašeliništi a u Velkého Dářka.

Ohrožující faktory a péče o lokality

Řada historických lokalit druhu zanikla kvůli nevhodnému managementu a celkové degradaci rašelinných společenstev. Na stávajících lokalitách druhu je nutné **zajistit vhodný pravidelný management (každoroční kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin)**. Na podporu kriticky malé populace na lokalitě Urbánkův palouk by bylo třeba opatrně ručně vytrhat část porostu konkurenčních rašeliničků, které v bezprostřední blízkosti druhu rostou (ca na ploše 2 m²), aby měl druh šanci zregenerovat a populace se zvětšila a stala se stabilnější.

Rozšíření *Helodium blandowii*; zelený bod – recentní výskyt, červený bod – historický výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Zajímavosti

Na rozdíl od většiny vzácných rašeliništních druhů (např. *Meesia triquetra*, *Paludella squarrosa*) neroste většinou *Helodium blandowii* na zachovalých hodnotných rašeliništích a rozhodně jej nelze označit jako indikátor zachovalosti biotopu. Doposud se nepodařilo uspokojivě vysvětlit jeho vzácnost – druh je schopen růst i na lokalitách s narušeným vodním režimem, které zarůstají náletovými dřevinami. Druh je navíc jednodomý a poměrně často vytváří sporofyty, přesto se jej na nových popř. historických lokalitách nedaří objevit.

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Netín: Pod Vrkočem, luční rašeliniště pod jižní částí hráze rybníka Vrkoč, 1,2 km VJV od středu obce, 525 m n. m. (49°24'10"N, 15°57'12"E); **Víska u Kněžic:** PP Urbánkův palouk, rašelinná louka vklíněná do lesa, nad silnicí Brtnice – Zašovice u odbočky na Radonín, 625 m n. m. (49°16'44"N, 15°42'05"E); **Doupě (lokalita naposledy ověřena v roce 2002):** PR Doupský a Bažantka, ca. 750 m JZ – ZJZ od obce Doupě, středová část kosené rašelinné louky, 595 m n. m. (49°14'00"N, 15°25'34"E).

Seznam historických lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:
Radostín; Velké Dářko.